

"Kainatın kalbindeki ciddi aşk" tabirini ve "Şecere-i kainatın hassas meyvesi olan nevi insandaki ciddi aşkı lahuti gösteriyor ki, kainatta fakat başka şekillerde hakiki aşk ve muhabbet bulunuyor." cümlesini izah eder misiniz?

"Hem kâinatın sinesinde çok suretlerde tezahür eden incizaplar, cezbeler, cazibeler, ezeli bir hakikat-i cazibedarın cezbiyle olduğunu hüşyar kalblere gösterir."

"İşte, kâinat yüzündeki cemal ve kalbindeki aşk ve sinesindeki incizap ve gözlerindeki keşif ve şuhud ve hey'âtındaki hüsün ve tezyinat, pek lâtif, nuranî bir pencere açar. Onunla, bütün esmâsı cemîle bir Cemîl-i Zülcelâli ve bir Mahbub-u Lâyezâlîyi ve bir Mâbud-u Lemyezeli, hüşyar olan akıl ve kalblere gösterir."(1)

İncizap çekilmeye müsait olma halidir. Yani insan vicdanında çekilmeye müsait haller ve duygular vardır demektir ki; bu haller birer pencere, birer delik mesabesindedirler.

Cazib ise çekilmeye müsait olan o latife ve duyguları, kendine çeken şey anlamındadır. Yani Allah'ın sonsuz cemal ve kemali bir cazibe kaynağıdır; insanın mahiyetindeki bütün duyguları kendine çekiyor.

Allah'ın ebedi cemal ve kemali, kainatta müthiş bir cazibe kaynağı olmuştur. Bu cazibeye karşılık verecek incizap halini ise, insanın fitratına ve vicdanına Allah derc etmiştir. Böylelikle cazibe ile incizap arasında sürekli bir alışveriş oluşuyor. Bu hal aynı zamanda Allah'ın varlığına ve birliğine delil de teşkil ediyor.

Mesela; radyo istasyonu ancak alıcı ve verici ile çalışabilir. Bütün radyo alıcılarından çıkan sesler, hep birlikte radyo istasyonuna işaret ve delalet ederler. Aynı şekilde bütün insanların vicdanında hissettiği cazibe halleri, cazibedar bir hakikati akla gösterir.

Gözlerdeki keşif ve şuhut; Allah'ın, kainat yüzündeki cemal ve kemal tecellilerini görmesi ve gözlemlemesi anlamındadır. Mesela; bir çiçeğin sevimli ve güleç yüzüne baktığı zaman, orada tecelli eden cemal ve kemal ile asıl cemal ve kemal sahibi olan Allah'a intikal eder demektir.

Aynı mana cemal ve aşk için de geçerlidir. İnsanların kalbindeki aşk alıcısı, Allah'ın cemal vericisine işaret ediyor. Cezbe ile cazip arasındaki zaruri gereklilik bağı, aşk ile cemal arasında da mevcuttur. Ama insanlar bu aşk duygusunu farklı ve mecazi yerlerde heba ediyorlar.

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, Yirmi Altıncı Pencere.](#)